

ଚୌରାଗ୍ରଗଣ୍ୟ ...

ସତ୍ୟନାରାୟଣ ମହାପାତ୍ର

ସବୁ ମାୟାରୁ ବଳି ବିଷ୍ଣୁମାୟା । ଜଗତର କର୍ତ୍ତା ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ଚୋର ଭୂମିକାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଅନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ପାରିବନା କିଏ, ରୋକି ପାରିବବା କିଏ ? କିଏ ବା କହିପାରିବ କେତେବେଳେ ସେ ଚୋରି କରନ୍ତି ? ରାତିରେ ନା ଦିନରେ ... ଜଗୁଆଳିର ଉପସ୍ଥିତିରେ ନା ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ । ସବୁ ଅସମ୍ଭବତ ସମ୍ଭବ ତାଙ୍କରି ପାଇଁ ।

ଭକ୍ତର ଭକ୍ତିରେ ବିଗଳିତ ସ୍ୱୟଂ ଜଗତର ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ ଏକଦା ଚୋର ସାଜୁଥିଲେ ତାଙ୍କରି ପ୍ରଥମ ସେବକ ଗଜପତି ମହାରାଜାଙ୍କ ପ୍ରମୋଦ ଉଦ୍ୟାନରେ । ଚୋରି କରୁଥିଲେ ଗଛ ଡାଳରୁ ପତ୍ର ଏବଂ ପତ୍ର । ସେ ଚୋରି ଭକ୍ତ ପାଇଁ ଭକ୍ତିର ନିଦର୍ଶନ ପାଇଁ ।

କୋଉ କଥା ଅଜଣା ତାହାଙ୍କୁ .. । ପତ୍ର କ'ଣ ବସ୍ତ୍ର କ'ଣ । ଫୁଲ କ'ଣ ଫଳ କ'ଣ । ତାଙ୍କରି ହାତ ସବୁ ପ୍ରକାରର ଚୋରିରେ ଦକ୍ଷ ପ୍ରମାଣିତ । ସବୁ ନିର୍ଭର କରେ ଇଚ୍ଛାମୟଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଉପରେ । ଇଚ୍ଛା ହେଲାତ ପଣସ ଖାଇଲେ । ଅଠାତକ ବୋଲି ଦେଲେ ଅନ୍ୟ କାହା ମୁଣ୍ଡରେ । ଜନମାନସରେ ଚୋର ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଜଣେ ପରମଭକ୍ତ । ଅସଲ ଚୋର କିନ୍ତୁ କୌଶଳରେ ଖସି ଚାଲିଗଲେ ନିଜ ଆସ୍ଥାନକୁ

କୌଣସି ଏକ ଖରା କାଳର କଥା । ଗଛରେ ପ୍ରବୁର ପଣସ ପାତିଛି । ପାତିଲା ପଣସର ଅମୃତମୟ ବାସ୍ନାରେ ଚହଟି ଯାଉଛି ସମଗ୍ର ପରିବେଶ । ଲୋକେ କହନ୍ତି ନର ମାୟା ନାରାୟଣଙ୍କୁ ଅଗୋଚର । ତା'ହେଲେ ନାରାୟଣଙ୍କ ମାୟା ... ।

ପାତିଲା ପଣସର ମଧୁର ବାସ୍ନା ବିଭୋର କରି ଦେଇଥିଲା ଜଗତ ଠାକୁରଙ୍କୁ । ଦିନେ ରାତିରେ ସ୍ମରଣ କରିଥିଲେ ତାଙ୍କର ଜଣେ ପରମ ଭକ୍ତଙ୍କୁ । ଭକ୍ତ ପରମ ଭକ୍ତ ହେବାପରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଏ ବନ୍ଧୁର ଆସନକୁ । ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ବସି ଗପସପ ହେଉ ହେଉ ଠାକୁରେ ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକଟ କରି କହିଥିଲେ ପାତିଲା ପଣସ ଖାଇବା ପାଇଁ ।

- ଯାଉନା, ପାତିଲା ପଣସ ଆଣିବ, ଏ ଦିନେ ପଣସ ଭାରି ସୁଆଦ ଲାଗେ । ଗ୍ରୀଷ୍ମ ରାତିର ଶୀତଳତା ସାଂଗକୁ ସୁଆଦିଆ ପଣସ ବେଶ୍ ମଜା ହେବ ।

- ଭାରି ଚାଲାଖ ଆପଣ । ଚୋରି କରିବି ମୁଁ ଏକା, ଖାଇବେ ଆପଣ । ସେ କଥା ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଚାଲନ୍ତୁ ଉଭୟେ ଯିବା ।

ଆସନରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲେ ଜଗନ୍ନାଥ । ସାଂଗ ହୋଇ ଉଭୟେ ଚାଲିଲେ ପଣସ ଗଛ ମୂଳକୁ । ହାତ ବଢ଼ାଇଲେ ଭକ୍ତ । ହାତ ପାଇଲା ନାହିଁ । ଅକୁଣ୍ଠିତ ଚିତ୍ତରେ ଆଶ୍ଚେଇ ପଡ଼ିଲେ ଜଗନ୍ନାଥ । ତାଙ୍କରି କାନ୍ଧ ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଗଲେ ଭକ୍ତ । ଠାକୁରଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ଚଢ଼ିଗଲା ପରେ ଗଛର କେଉଁ ଡାଳରେ ଥିବା ପଣସକୁ ହାତ ପାଇବ ନାହିଁ ଯେ ।

ଗୋଟିଏ ପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ତୋଳାଗଲା । ତା'ପରେ ପୁଣି ଆଉ ଗୋଟିଏ । ପଣସର ଚୋପା ଓ ମଞ୍ଜିସବୁ ଗଦା ହୋଇ ରହିଲା ସେ ଗଛର ଚାରିକଡ଼ରେ ।

ସକାଳ ହେଲା । ମାଳି ଦେଖିଲା ଗଛର ପଣସ ସବୁ ତୋଳା ହୋଇଛି । ତା' ମନରେ ଛନ୍ଦକା ପଶିଲା । ରାଜା କଠୋର ଦଣ୍ଡ ଦେବେ ନିଶ୍ଚୟ । ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଗଛ ଚାରି କଡ଼ରେ ପଡ଼ିଥିବା ଚୋପା ଓ ମଞ୍ଜି ସବୁକୁ ଏକାଠି କରିବା ଅବସରରେ ଦେଖିଲା ପଣସ ଚୋପାର ଗଦା ଭିତରେ କେହି ଜଣେ ଲୋକ ଯେମିତି ନିଦରେ ଶୋଇଛି । ସେଇତ ନିଶ୍ଚୟ ଚୋର । ପେଟେ ଖାଇ ଶୋଇ ଯାଇଛି ଯେ ଭୋର ହେବା ପରେ ବି ନିଦ ଭାଙ୍ଗିନି ।

ଚୋର ଧରା ପଡ଼ିଛି । ଦଣ୍ଡ ପାଇବ ବୋଲି ସଫେଇ ଦେଇ କହୁଛି ସେ କୌଣସି ଅପରାଧ କରିନାହିଁ । ଠାକୁରେ କହିଲେ - ସେ ଚୋଲିଛି । ଉଭୟେ ମିଶି ଖାଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେଇ ଚୋରି ପାଇଁ ଦାୟୀ ଉଭୟେ ।

ରାଜଦଣ୍ଡରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ବାହାନା । ସେ ଉପଯୁକ୍ତ ଦଣ୍ଡ ପାଇବ ହିଁ ପାଇବ । କାରାରୁଦ୍ଧ କରାଗଲା ତାହାଙ୍କୁ ।

ରାଜାଙ୍କୁ ସ୍ୱପ୍ନାଦେଶ ହେଲା । ବନ୍ଦୀ ଜଣେ ଠାକୁରଙ୍କ ପରମ ଭକ୍ତ । ସେ ଯାହାସବୁ କହୁଛି, ସବୁ ଠିକ୍ କହୁଛି । ପୁଣି ସିଂହାସନାସୀନ ଠାକୁରଙ୍କ ନିକଟରୁ ମଧ୍ୟ ପଣସ ଖାଇବାର ନିଦର୍ଶନ ମିଳିଥିଲା । ସଗୌରବେ ମୁକ୍ତି ପାଇଲା ବନ୍ଦୀ ।

ସେ ତ ଗଲା ପଣସ ଚୋରିର ଇତିବୃତ୍ତ । ଏଥର ଏକ ଅଜଣାଗଛର ପତ୍ରତୋର ହିସାବରେ ଦୋଷୀ ସାବସ୍ତ ହେଲା ମହାରାଜାଙ୍କ ଉଦ୍ୟାନ ରକ୍ଷକ । ଠାକୁର ରାଜାଙ୍କ ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହୋଇଥିଲା ଯେ ମାଳୀ ହିଁ ପ୍ରତିଦିନ ଠାକୁର ସେବାପାଇଁ ଫୁଲ ଓ ତୁଳସୀ ଦେବାବେଳେ ସେହି ମହକିତ ପତ୍ର ସବୁ ନେଇ ଦେଉଛି ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ । ସେଇ ଗଛର ମହକରେ ଆତ୍ମହରା ମାଳୀ ଭୁଲି ଯାଇଛି ରାଜାଦେଶ ।

ମହମହ ସୁବାସରେ ସୁବାସିତ ପ୍ରତିଟିପତ୍ର ସମଗ୍ର ପ୍ରମୋଦ ଉଦ୍ୟାନ ବସନ୍ତାୟିତ ହୋଇଉଠୁଛି ସେଇ ସୁଗନ୍ଧରେ । କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଅନାରୋପିତ, ଅନାମଧେୟ ସେଇ ଗଛର ପତ୍ର ଠାକୁରମାନଙ୍କଠାରେ ଲାଗି ନକରାଇବା ପାଇଁ ଆଦେଶ ଥିଲା ଗଜପତି ମହାରାଜାଙ୍କର । ମନକୁ ମନ ଉଠିଥିଲା ମହକିତ ସେଇ ଗଛର ପ୍ରଥମ ଚାରା । ମହାରାଜା ଆପଣାର ପ୍ରମୋଦ ଉଦ୍ୟାନରେ ବୁଲିବା ଅବସରରେ ଏକଦା ସେଇ ନବ କିଶଳୟଧାରୀ କ୍ଷୁଦ୍ର ଲତିକାଟି ତାଙ୍କରି ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲା । ମାଳାବି କହିପାରିନଥିଲା ଗଛଟିର ନାମ ।

ପ୍ରତିଟି ପତ୍ରର ସୁଗନ୍ଧରେ ବିମୋହିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ ମହାରାଜା । ତାକୁ ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ସେଇ ଚାରାଟିର କେବଳ ଉତ୍ତମ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ନୁହେଁ, ତାହାର ବଂଶ ବିସ୍ତାର ପାଇଁ ।

ରାଜାଜ୍ଞା ପାଳିତ ହୋଇଥିଲା ଯଥାଯଥ ଭାବେ । ବଂଶ ବୃଦ୍ଧି ହେବା ପରେ ସମଗ୍ର ପ୍ରମୋଦ ଉଦ୍ୟାନରେ ସେଇ ପତ୍ରର ଗନ୍ଧ ।

ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପ୍ରଥମ ସେବକ କିନ୍ତୁ ମାଳିକୁ ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲେ, ସେହି ପତ୍ର ଯେତେ ସୁଗନ୍ଧିତ ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା, ତାହା ଯେପରି ଠାକୁରଙ୍କ ଲାଗି ନହୁଏ । ଏକମାତ୍ର କାରଣ ନାମହୀନ ଗଛଟିର ବଂଶ ଇତିହାସ ଅଜ୍ଞାତ । ସମ୍ଭବତଃ କୌଣସି ବିଦେଶୀ ଚାରା ହୋଇପାରେ ।

ଶାରୀରିକ ବିକଳାଙ୍ଗ ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ ଠାକୁର ରାଜା ସେତେବେଳେ ମନ୍ଦିରରେ ଠାକୁର ଦର୍ଶନରୁ ନିଜକୁ ନିବୃତ୍ତ ରଖିଥିଲେ । ସେଇ କିଛି କାଳ ପ୍ରତିଦିନ ଅନେକ ସମୟ ପ୍ରମୋଦ ଉଦ୍ୟାନ ହିଁ ଥିଲା ମହାରାଜାଙ୍କ ବିନୋଦନ କେନ୍ଦ୍ର, ସମୟ ଅତିବାହିତ କରିବାର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ । ତଥାପି ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତା ରାଜ୍ୟର ପରିସରକୁ ଆସିପାରୁ ନଥିଲା ତାହା କେଉଁ ଗଛ ପରିବାରର ଚାରା ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ସେଇ ଗୁଳ୍ମ ଲତିକାଟି ଯେଉଁ ଜନ୍ମ ନେଇଥିଲା ସେହି ସ୍ଥାନଟି ଥିଲା ମହାରାଜାଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ମରଣୀୟ ସ୍ମୃତି ପୀଠ । ଭକ୍ତ ବସନ୍ତ ଜନ ସମୁଦାୟ ପାଇଁ ଚେତନା ଜାଗୃତିର ଏକ ପରମ ପୀଠ - ଠାକୁରରାଜାଙ୍କ ବାମ ହସ୍ତଟିର ସମାଧିସ୍ଥଳ ।

ଅଜଣା ସେଇ ଗଛପତ୍ରଟିର ଗନ୍ଧରେ ପୁଲ୍ଲକିତ ତନ୍ମୁ ମନ ନେଇ ପ୍ରମୋଦ ଉଦ୍ୟାନର ସେଇ ଲତା ଗୁଳ୍ମ ନିକଟକୁ ଚାଣି

ହୋଇଗଲାପରେ ମହାରାଜାଙ୍କ ମାନସପତ୍ତରେ ବାରମ୍ବାର ଉଦ୍ଧୃତ ମାରୁଥିଲା ସେଇ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାର ଇତିହାସ, କଳଙ୍କମୟ ଅତୀତ । ବାମହାତ ସମାଧିସ୍ଥ ହୋଇଥିବା ସେହି ସ୍ଥଳ ମନେ ପକାଇ ଦେଉଥିଲା ଅତୀତର ସେଇ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା । ଖୋଦ୍ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମା ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ବାମ ହାତରେ ଠାକୁରଙ୍କ ଦେହରେ ଲାଗି ହୋଇଥିବା ପରମ ପ୍ରସାଦ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବାର ଦୃଶ୍ୟ ।

ବିଷାଦରେ ଭରି ଯାଉଥିଲା ମହାରାଜାଙ୍କ ହୃଦୟ । ପୁଣି ଆତ୍ମ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଲାଭ କରୁଥିଲେ - ଏହା ଭବିଷ୍ୟତ ଚେତାବନୀ ହୋଇ ରହିବ ଭକ୍ତଗଣଙ୍କ ପାଇଁ । ମନେ ପକାଉଥିବେ ଭକ୍ତଗଣ ତାଙ୍କର ବଳିଦାନ ସଂପର୍କରେ ଏବଂ ଏହାକୁ ଏକ ଚେତାବନୀ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ପ୍ରତିଦିନ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଥିଲେ ଠାକୁରେ ଭକ୍ତଗଣ ଏହାକୁ ହିଁ ସ୍ମରଣ କରନ୍ତୁ କାଳ କାଳ ପାଇଁ । ଭବିଷ୍ୟତରେ ଆଉ କେହି ମୋ ଭଳି ଗୁରୁତର ତୁଟି କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରସାଦ ପାଇଁ କେହି କେବେ ବାମହସ୍ତ ପ୍ରସାରଣ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

ସେ ଦିନର ଘଟଣା ଛାୟାଛବି ଭଳି ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା ମହାରାଜାଙ୍କ ମାନସ ପତ୍ତରେ । ଉଦ୍ୟାନ ମଧ୍ୟରେ ବସି ଯାଉଥିଲେ କିଛିକ୍ଷଣ ପାଇଁ । ମାନସିକ ତୀବ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳନ୍ତ ଶକ୍ତିରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା ଯେମିତି ।

ସେ କେଉଁ ସୁଦୂର ଅତୀତର କଥା - ସେତେବେଳେ ରାଜକୀୟ ଖେଳ - ପଶାପାଲି ପ୍ରତି ଗଜପତି ମହାରାଜାଙ୍କ ବିଶେଷ ଆଶକ୍ତି ଥିଲା । ସେଇ ଆଶକ୍ତି ମହାଭାରତ ଭଳି ଏକ ବିଷମୟ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ଠାକୁରରାଜାଙ୍କ ପାଇଁ ।

ରାଜନୀତିର ମଧ୍ୟରେ ପଶା ଖେଳରେ ମଦ ମଉ ଥିଲେ ମହାରାଜା । ସେତିକିବେଳେ ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲେ ବଡ଼ ପୂଜାପଣ୍ଡା । ଅସମୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ବଡ଼ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଆଗମନର ଗୁରୁତ୍ୱ ଥିଲା ନିଶ୍ଚୟ । ପଶା ପ୍ରମତ୍ତ ଠାକୁର ରାଜା ତାହାକୁ କିନ୍ତୁ ଯଥାର୍ଥ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇପାରି ନଥିଲେ । ତେବେ ବଡ଼ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଆଂଜୁଳିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପାରିଥିଲେ ସେ । ଅନୁମାନ କରିଥିଲେ କଣ କିଛି ଗୋଟାଏ ପ୍ରଦାନ କରିବା ତାଙ୍କ ଆଗମନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ସେଇ ଅନୁମାନ ଯଥାର୍ଥ ଥିଲା ନିଶ୍ଚୟ । ସେ ସେତେବେଳକୁ ପଶାକାଠି ଗଢ଼ାଇବା ଲାଗି ଉଦ୍ୟତ ହେଉଥିଲେ । ତାହାଣ ହାତରେ ଭରପୂର ହୋଇ ରହିଥିଲା ପଶାକାଠି । ତେଣୁ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ନପାରି ବଡ଼ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଦିଗକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିଥିଲେ ବାମହସ୍ତ - ଦିଅ, କ'ଣ ଦେବାର ଅଛି ଦେଇଯାଅ ।

କିଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟମୃତ୍ତ ବଡ଼ପଣ୍ଡା ମହୋଦୟ ଅନନ୍ୟାପାୟ ହୋଇ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥିଲେ ମହାପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମସ୍ତକରେ ଲାଗି ହୋଇଥିବା

ଚନ୍ଦ୍ରିକା । କୌଣସି କାରଣରୁ ସ୍ଥାନଚ୍ୟୁତ ହୋଇଥିଲା ଚନ୍ଦ୍ରିକାଟି ସେତିକିବେଳେ ।

ପରମ୍ପରା ଅନୁଯାୟୀ ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କ ମଞ୍ଚକରେ ଶୋଭା ପାଉଥିବା ଚନ୍ଦ୍ରିକାଟି, ଯେକୌଣସି କାରଣରୁ ହେଉନା କାହିଁକି, ଯଦି ଅକସ୍ମାତ୍ କେତେବେଳେ ସ୍ଥଳିତ ହୁଏ ତା'ହେଲେ ସଂଗେ ସଂଗେ ତାହା ପ୍ରଭୁଙ୍କର ପ୍ରଥମ ସେବକ ହାତରେ ଅର୍ପିତ ହେବ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଲାଗି ହୋଇଥିବା ଚନ୍ଦ୍ରିକାକୁ ମହାରାଜା ସସମ୍ମାନେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ଏବଂ ପୁଣି ତ୍ୟାଗପୂର୍ବକ ଭାବେ ଭକ୍ତି ନୈବେଦ୍ୟ ନିବେଦନ କରିବେ ଲୀଳାମୟଙ୍କ ନିକଟରେ ଶରଣାପନ ହୋଇ ।

ବଡ଼ ପୂଜାପଣ୍ଡା ତାଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅବହେଳା କରିନଥିଲେ । ଜଗତର ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମଞ୍ଚକରୁ ଚନ୍ଦ୍ରିକାଟି ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇଥିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭାବେ ସେତିକିବେଳେ ହିଁ ଦେଖୁଥିଲେ ବଡ଼ପଣ୍ଡା । ପରମ୍ପରା ମୁତାବକ ତତ୍ତ୍ୱକ୍ଷଣାତ୍ ପୂଜକଙ୍କ ଗହଣରେ ମନ୍ଦିରରୁ ଯାଇ ରାଜନଅରରେ ମହାରାଜାଙ୍କୁ ଭେଟିଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ କାଳ-ଅକାଳ, ସମୟ-ଅସମୟର ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ନଥିଲା ।

ବଡ଼ପଣ୍ଡା ସସମ୍ମାନେ ଅର୍ପଣ କରି ଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଅବଲୀଳାକ୍ରମେ ବାମ ହାତରେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ମହାରାଜା । ବାମହାତରେ ପାପୁଲିରେ ତକାତୋଳାଙ୍କ ମଞ୍ଚକର ଚନ୍ଦ୍ରିକାକୁ ଦେଖି ଦେବାକ୍ଷଣି ହତଭୟ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ଠାକୁର ରାଜା । ଆଖି ପଲକହୀନ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ହୃଦୟରେ ସ୍ବୟମ୍ବର ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା । ଶରୀରରେ ବାରମ୍ବାର ଶିହରଣ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପ୍ରଥମ ସେବକ ହୋଇ ସେ ବାମ ହାତରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ଠାକୁର ମଞ୍ଚକର ଚନ୍ଦ୍ରିକା ।

ତାହାଣ ହାତର ଅଙ୍ଗୁଳିଗୁଡ଼ିକ ଆପେ ଆପେ ଶିଥିଳ ହୋଇଗଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ । ତଳକୁ ଗଡ଼ିଗଲା ପଶାକାଠି । ସାରା ଶରୀରରୁ ପ୍ରବଳ ଶ୍ବେଦୋଦ୍ଗମ ହେଲା ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ହତ ଚକିତ ମହାରାଜା ନୀରବ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ଅସମୟରେ ସେବକଙ୍କ ଗହଣରେ ବଡ଼ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିର ଗୁରୁତ୍ୱ ଉପଲବ୍ଧ୍ୟ କରିଥିଲେ ସେ । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳକୁ ବହୁ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ବାମ କରରେ ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କର ମଞ୍ଚକର ଚନ୍ଦ୍ରିକାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ଅସମ୍ମାନିତ କରିଛନ୍ତି । ସତେ ଯେମିତି ଅପମାନିତ ହୋଇଛି ଚନ୍ଦ୍ରିକା ସେଇ ଅପମାନ କେବଳ ଚନ୍ଦ୍ରିକାକୁ ନୁହେଁ, ଠାକୁରଙ୍କ ପ୍ରଥମ ସେବକ ଠାକୁରରାଜାଙ୍କ ଘୋର ଅପମାନ ଖୋଦ୍ ଜଗତ ଠାକୁରଙ୍କୁ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟସ୍ତ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଗଜପତି । ସମୟକ୍ରମେ ବିଚଳିତ ମନରେ ଉଦ୍ବେଗ ହେଉଛି ଆତ୍ମହତ୍ୟାର ଭାବନା । କିନ୍ତୁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା ତ ମହାପାପ ।

ଏହି ପାପରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ ପୁଣି ଆଉ ଏକ ମହାପାପ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ତା'ହେଲେ କଣ କରାଯାଇପାରେ । ପ୍ରତି ଅପରାଧ ପାଇଁ ଶାସ୍ତି ଭୋଗ କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରଜାଗଣଙ୍କ କୃତ ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥାନ୍ତି ରାଜା । ଆଉ ରାଜା ଯଦି ନିଜେ ଅପରାଧ କରନ୍ତି ... ।

ମନରେ ଗଭୀର ଅସନ୍ତୁଳନ । ଯୁକ୍ତି-ପ୍ରତିଯୁକ୍ତିର ମାନସିକ ଆଲୋଡ଼ନ ମଧ୍ୟରେ ସେଇ ଆପଣାକୃତ ଅପରାଧରେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ପାଇଁ ଅପରାଧର ଦଣ୍ଡ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥିଲେ ମହାରାଜା - ଯେଉଁ ହାତଟି ପାଇଁ ସେ ଆଜି ଅନୁତପ୍ତ, ଯେଉଁ ଅବାସ୍ଥିତ ହାତ ପରମାରାଧ୍ୟ ଜଗତରନାଥ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମଞ୍ଚକରେ ଲାଗି ହୋଇଥିବା ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଭଳି ପ୍ରସାଦ ଗ୍ରହଣ କରି ଅସମ୍ମାନିତ କରିଛି ସେଇ ହାତଟିକୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ନ କରି ଦେବାକୁ ହେବ । ଜଗତବାସୀଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେବାକୁ ହେବ ଯେ ଭବିଷ୍ୟତରେ କେହି ଯେମିତି ପୁଣିଥରେ ସେହିଭଳି ଅପରାଧ ନକରନ୍ତି । ପ୍ରଭୁଙ୍କ କୌଣସି ପ୍ରସାଦ କେହି କେବେ ଯେଭଳି ବାମହସ୍ତରେ ଗ୍ରହଣ ନକରନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ଗଜପତିଙ୍କ ସେଇ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ କେମିତି ? କିଏ ତାଙ୍କର ବାମହାତକୁ ଶରୀରରୁ ଛେଦନ କରିବ । ରାଜାଙ୍କର ଏହି କଠୋର ଆଦେଶ ଉଲଙ୍ଘନ ହେବାର ଅଧିକ ସମ୍ଭାବନା ହିଁ ପ୍ରତୀକ୍ଷମାନ ହେଲା ଭାବନାର ଅନ୍ତ ହେଲା ନାହିଁ । ଅନେକ ଉଦ୍ବେଗ ଚିନ୍ତନ ପରେ ମହାରାଜା ଗୋଟିଏ ଉପାୟ ସ୍ଥିର କଲେ । ଅପରାଧର ଶାସ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଇବା ପାଇଁ ସୁନ୍ଦର ନାଟକଟିଏ ରଚନା କଲେ । ତା'ର ମୁଖ୍ୟ ନାୟକ ଭାବରେ ନିର୍ବାଚନ କରିଥିଲେ ମହାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ।

ତତ୍ପରଦିନ ଏକ ଅଳସ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମହାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହ ଅନୌପଚାରିକ ଭାବେ ଗପସପ କରୁ କରୁ କହିଥିଲେ ଯେ ବିଗତ ରାତିସାରା ପ୍ରାୟ ସେ ଶୋଇ ପାରିନାହାନ୍ତି । ସ୍ବାଭାବିକ ଭାବେ ସମସ୍ତ ଉତ୍ସୁକତାର ସହ ତା'ର କାରଣ ଜାଣିବା ପାଇଁ ମନ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟ ତାହାଙ୍କୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲେ । ତା'ର ପରିସମାପ୍ତି ଟାଣିବା ପାଇଁ ମହାରାଜା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶଙ୍କିତ ଭାବ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଥିଲେ ଯେ ବିଗତ ରାତିରେ ଆପଣାର ଶୟନ କକ୍ଷରେ ଏକ ଭୟଙ୍କର ପରିସ୍ଥିତିର ସାମନା କରିଥିଲେ ସେ । କକ୍ଷର ଝରକା ଦେଇ ଗୋଟିଏ ଅଶରୀର ହାତ ଘର ମଧ୍ୟକୁ ପଶି ଆସିବାର ଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । କିଛି ସମୟ ସେଭଳି ଝୁଲନ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିବା ପରେ ପୁଣି ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯାଇଥିଲା । 'ମୁଁ ସେଥିରେ ହତ ଚକିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲି । ସାରାରାତି ଆଉ ନିଦ ହୋଇ ନଥିଲା ।' ଗୁଣି-ଗାରେଡ଼ି ଦ୍ବାରା ତାହା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରଭାବିତ ନହେବାପରେ ମହାମନ୍ତ୍ରୀ କହିଥିଲେ - ମତେ ଥରେ ସୁଯୋଗ ଦିଅନ୍ତୁ ମହାରାଜା ମୁଁ ସେଇ ପରିସ୍ଥିତିର ମୁକାବିଲା କରିବି ।

- ମୋ ଭଳି ଆପଣ ବି ହତଭୟ ହୋଇ ପଡ଼ିବେ ମହାମନ୍ତ୍ରୀ ।
ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ସେ ଦୃଶ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟଙ୍କର ମନେ ହେବ ।

- ସେଥିପାଇଁ ଆପଣ ନିଶ୍ଚିତ ରୁହନ୍ତୁ ମହାରାଜା । ଆପଣ
କେବଳ ଆଦେଶ ଦିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ଆସନ୍ତା କାଲି ଆପଣଙ୍କୁ ସେଇ ହାତ
ଉପହାର ସ୍ବରୂପ ଅର୍ପଣ କରିବି ।

- କାର୍ଯ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଷ୍ଠର ଏବଂ ଦୁଃସାଧ୍ୟ ମହାମନ୍ତ୍ରୀ ।

- ଆପଣଙ୍କ କେବଳ ମାତ୍ର ଆଦେଶ ସେଥିପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ
ହେବ ମହାରାଜା ।

- ଆପଣ ସଫଳ ହୁଅନ୍ତୁ ।

ତା'ପରେ ମହାମନ୍ତ୍ରୀ ବିଦାୟ ନେଇଥିଲେ । ଆପେଆପେ
ମହାରାଜାଙ୍କ ଓଠ ଯୁଗଳକୁ ସ୍ଥିତହାସ୍ୟ ରେଖାଙ୍କିତ କରିଥିଲା । ସେ
ଯଥାର୍ଥରେ ଆକଳନ କରିଥିଲେ ଏହି ଦୃଶ୍ୟର ଅତିମ ପରିଣତି ଏହା ହିଁ
ହେବ ।

ମହାରାଜାଙ୍କ ଶୟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନିକଟସ୍ଥ ଅନ୍ୟ ଏକ
କୋଠରୀରେ ଆୟୋଜିତ ହୋଇଥିଲା । ସେଇଠି ଖଡ଼ଗାୟିତ ମହାମନ୍ତ୍ରୀ
ଜାଗ୍ରତ ପ୍ରହରୀ ଭଳି ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ ଅଶରୀରର ଆଗମନ ପାଇଁ ।
ବେଳକୁ ବେଳ ଘନୀଭୂତ ହେଉଥିଲା ଅନ୍ଧାର ବରଫ ପାହାଡ଼ ଭଳି ।
ମଧ୍ୟ ରାତ୍ର । ଶୟନ କକ୍ଷର ଗୋଟିଏ କୋଣରେ ସ୍ଥିତି ଆଲୋକ
ଝରକା କବାଟ ବାହାର ପଟରୁ ଆପେ ଆପେ ଦୋହଲି ଯିବାର ସାମାନ୍ୟ
ଶବ୍ଦ । ଅଶରୀରୀ ପହଞ୍ଚିବାର ସୂଚନା ।

ଅତନ୍ତ୍ର ମହାମନ୍ତ୍ରୀ ସତର୍କ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଶକ୍ତ ହାତମୁଠାରେ
ପ୍ରସ୍ତୁତ ଖଡ଼ଗ । ଧୀର ପଦକ୍ଷେପରେ ଝରକା କଡ଼ରେ ଲୁଚାୟିତ ଭାବରେ
ନିଜକୁ ଜାଗ୍ରତ କରି ରଖିଲେ ଅନାଗତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ।

ରାତିର ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଫୁଲ୍ଲୁକା ହାତଟିଏ
ପଶି ଆସିଲା ଘର ଭିତରକୁ । ମନକୁ ମନ କିଛିକ୍ଷଣ ଅଳ୍ପଳି ଚାଳନା
ପରେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିଗଲା । କୌଣସି ଶରୀରର ଚିହ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ନାହିଁ ।
ମହାମନ୍ତ୍ରୀ ଆଉ କାଳ ବିଳମ୍ବ କରି ନଥିଲେ । କାଳେ ପୁଣି ଗତକାଲି
ଭଳି ଏଇ ହାତଟି ଅପସରି ଯାଇପାରେ - ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇଯାଇପାରେ ।

ମହାରାଜାଙ୍କ ଶୟନ କକ୍ଷ ଭିତରୁ ଶକ୍ତ ପାହାରେ ଦେଇଥିଲେ ।
ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଖଣ୍ଡାଧାରତ କେବେ ବି ଧୋକା ଦେଇ ନାହିଁ ଧାରକଙ୍କୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ
କାହିଁକି ଅସଫଳ ହୋଇଥାନ୍ତେ । ଛିନ୍ନ ହସ୍ତଟି ଶୟନ କକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ।

କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ତନ୍ମୁ ମୁଦ୍ରିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଉଲ୍ଲାସିତ ହୋଇ
ଉଠିଥିଲେ ମହାମନ୍ତ୍ରୀ । ତାଙ୍କ ଜବାବ୍ ସେ ରକ୍ଷା କରିପାରିଛନ୍ତି । ବିରାଟ
ଶୟନ କକ୍ଷର ଗୋଟିଏ କୋଣରେ ଜଳୁଥିବା ମିଞ୍ଜି ମିଞ୍ଜି ଆଲୋକରୁ
ବିଚ୍ଛୁରିତ ସାମାନ୍ୟ ଆଲୋକରେ ସେ ଦେଖୁଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ କାଳ ଛଟପଟ
ହୋଇ ସ୍ଥିର ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଥିବା ଛିନ୍ନ ହସ୍ତଟିଏ । ସେ ଉଲ୍ଲାସିତ ।

ବାହାରର ସେଇ ଘନକଳା ରାତିର ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଠାକୁର
ରାଜାବି ପୁଲ୍ଲକିତ । ଦୋଷୀ ଉପଯୁକ୍ତ ଦଣ୍ଡ ପାଇଛି । ବାମହାତରେ
ଠାକୁର ପ୍ରସାଦ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଏହା ହିଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଦଣ୍ଡ ।

ପରେ ପରେ ସୁନ୍ଦର, ସୁଗଠିତ ଛିନ୍ନ ହାତଟିର ଇତିହାସ
ମହାମନ୍ତ୍ରୀ ଜାଣି ପାରିଛନ୍ତି । ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବା ସଂଗେ ସଂଗେ
ହତଚକିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ସମଗ୍ର ଘଟଣା ଶୁଣି । ତାଙ୍କର ମନେ
ପଡ଼ିଯାଇଛି ବିଗତ କିଛିକାଳ ଧରି ମହାରାଜାଙ୍କ ବିଷୟତା । ଅସଫଳିତ
ମାନସିକତା ।

ନିଜେ ବିଶେଷ ବିଷାଦଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ମହାମନ୍ତ୍ରୀ ।
ସେତିକିବେଳେ ପୁଣି ଗଜପତିଙ୍କ ସହର୍ଷ ଆଦେଶ-ଧନ୍ୟ ମହାମନ୍ତ୍ରୀ ।
ସେଇ ଛିନ୍ନ ହସ୍ତଟିକୁ ନେଇ ପ୍ରମୋଦ ଉଦ୍ୟାନରେ କବର ଦେଇଦିଅ ।
ଜନମାନସର ସ୍ମୃତିରେ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଉଜାଗର ରହୁ ବାମ ହାତରେ
ଠାକୁର ପ୍ରସାଦ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ପରିଣାମ ।

ସ୍ତମ୍ଭୀତ ମହାମନ୍ତ୍ରୀ ସେହି ଆଦେଶକୁ ମଧ୍ୟ ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ
କରିଛନ୍ତି । ତତ୍ପରଠାରୁ ବାମହସ୍ତ ବିହୀନ ମହାରାଜା ସମସ୍ତ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ
ଯଥାର୍ଥ ରୂପେ ସମ୍ପାଦନ କରୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ମନ୍ଦିର ଯାତ୍ରାରୁ ନିଜକୁ
ନିବୃତ୍ତ ରଖୁଥିଲେ ଛିନ୍ନ ଅଙ୍ଗ ହୋଇ ଠାକୁରଙ୍କ ସିଂହାସନ ନିକଟକୁ
ଯିବା ଉଚିତ ମନେ କରି ନଥିଲେ ସେ । ଅନେକ ସମୟ ପ୍ରମୋଦ
ଉଦ୍ୟାନରେ ହିଁ ବିତାଉଥିଲେ । ବାମହାତର ସମାଧି ସ୍ଥଳଟି ଥିଲା ତାଙ୍କର
ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରିୟତମ ସ୍ଥାନ ।

କାଳକ୍ରମେ ସେଇ ସମାଧି ସ୍ଥଳରେ ଆପେ ଆପେ ଜନ୍ମ ନେଲା
ସେଇ ସୁବାସିତ ପତ୍ରଯୁକ୍ତ ହରିତ ଗୁଳ୍ମର ଚାରା । ଏହା ବିଧି ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ।
ମାୟାବି ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ମାୟା । କରୁଣାସିକ୍ତ ଭଗବାନଙ୍କର କରୁଣାଶ୍ରୀତ ଭକ୍ତ
ପାଇଁ କରୁଣାର ବିହୃତି ।

କିଏ ବା କଳନା କରିପାରିବ ସେଇ ମାୟା । ଜାହାକର ହିଁ
ଜାଣେ ମାୟାର ଚାତୁରି ।

କିନ୍ତୁ ସେଇ ଚାରାର ବଂଶ ବୃଦ୍ଧି ହେଲା ଖୋଦ୍ ଗଜପତି
ମହାରାଜାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ୍ରମେ । ତାହାରି ସୁଗନ୍ଧରେ ମହକି ଉଠିଲା ସମଗ୍ର
ପରିବେଶ । ଦିନେ ଅକସ୍ମାତ୍ ମହାରାଜା ଦେଖିଲେ ଗଛରୁ ପତ୍ର ସବୁ
ତୋଳାଯାଇଛି । ପୂଜାପଣ୍ଡା ଦେଖିଲେ ସେଇ ସୁବାସିତ ପତ୍ରରୁ କିଛି
ପଡ଼ିଛି ଠାକୁରଙ୍କ ରତ୍ନ ସିଂହାସନ ନିକଟରେ ଲାଗି ହୋଇଛି
ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ ।

ସେଇ ପ୍ରମୋଦ ଉଦ୍ୟାନର ଫୁଲପତ୍ରରେ ତ ଠାକୁରମାନେ
ସୁଶୋଭିତ । ବଗିଚାର ମାଳୀ ବ୍ୟତୀତ କିଏ ଆଉ ସେଭଳି କାଣ୍ଡ
ଭିଆଇ ପାରେ ? ତା'ହେଲେ ପ୍ରତିଦିନ ଏଭଳି ଭାବରେ ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ
ଲାଗି ହେଉଛି ଏହି ଅଜ୍ଞାତ ବଂଶଜ ନାମହୀନ ପତ୍ର ।

ଜଗତଠାକୁରକୁ ଏକ ଅଜଣା ଅଶୁଣା ପତ୍ରରେ ପୂଜା ଅର୍ଘ୍ୟ ।
କ୍ରୋଧିତ ମହାରାଜା ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ମାଳୀର ଔଷଧି ପାଇଁ
ତା'ର ମୁଣ୍ଡକାଟ ହେଉ । ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କ ଅପମାନକାରୀ କଠୋରତମ
ଦଣ୍ଡପାତ୍ର ।

ତତ୍ସମ୍ପରାଜ୍ୟ କାରାରୁଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲା ମାଳୀ । ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲା
ତତ୍ପରଦିନ ପ୍ରଭାତୀ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆଗମନ ପୂର୍ବରୁ ଧରଣୀକୁ ରକ୍ତ ରଞ୍ଜିତ
କରାଇବା ପାଇଁ । ରାଜାଦେଶ ତ ଅନ୍ୟଥା ହେବାର ନୁହେଁ । ତେବେ
ତା'ର ବା ଦୋଷ କ'ଣ ?

ଆକୁଳ ନିବେଦନ କଲା ଠାକୁରଙ୍କୁ ।

- ମୋର ବା ଦୋଷ କ'ଣ ଠାକୁରେ । ତୁମେ ତ ତ୍ରିକାଳଦର୍ଶୀ ।
ତୁମେ ତ ଜଗତଠାକୁର । ତୁମକୁତ ସବୁ ଜଣା । ମୁଁ କ'ଣ ବାସ୍ତବରେ
ରାଜାଦେଶ ପାଳନ କରିନାହିଁ । ମୁଁ କ'ଣ ସେଇ ଅଜଣା, ଅନାମଧେୟ
ଗଛର ପତ୍ର ତୁମର ଲାଗି ପାଇଁ ଦେଇଛି ? କାଲି ସକାଳେ ମୋର
ମୁଣ୍ଡକାଟ ହେବ । କିନ୍ତୁ ବିନା ଦୋଷରେ ନିଶ୍ଚିତ । ତୁମେତ ପଲକ
ହୀନ ଠାକୁରେ । ଦେଖ, ତୁମ ପ୍ରଥମ ସେବକର ସେବକ କିଭଳି
ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଦଣ୍ଡ ପାଉଛି । ପୁଣି ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡ ।

ଭକ୍ତର କରୁଣ ଆବେଦନ କେଉଁ ବ୍ୟର୍ଥ ହେବାର ନୁହେଁ ।
ଅନାବିଳ ଭକ୍ତିରେ ଦ୍ରବି ଯାଆନ୍ତି ଠାକୁରେ । କରୁଣାସିଦ୍ଧ ଦୀର୍ଘ ହାତ
ଲମ୍ବିଯାଏ ତା' ମଥା ନିକଟକୁ । ଭଗବାନ ସବୁ ବେଳେ ଭକ୍ତର ଅଧୀନ ।
ଉଗ୍ର ଜାତିଆଣ ଭାବର ତାଡ଼ନାରେ ମେଘନାଦ ପାତେରୀ ବାହାରେ
ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଯାତନା କରୁଥିବା ନଡ଼ିଆ ଭୋଗକୁ କେତେ ବେଳେ ତା'
ହାତରୁ ବାବୁବାବୁ ଉଠାଇ ନିଅନ୍ତି କେତେବେଳେ ଭକ୍ତକୁ ତା'ର
ଇପ୍ସିତ ଦେବ - ରାମ, କୃଷ୍ଣ କିମ୍ବା ଗଣେଶ ରୂପରେ ଦେଖା
ଦେଇଥାନ୍ତି । କେତେବେଳେ ତେଲ ଅଇଁଠା କବିର ରୂପ ନେଇ ତାହାରି
ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରି ବହୁ ଆୟାସ ସତ୍ତ୍ୱେ ପାଦ ପୂରଣ କରିପାରୁ
ନଥିବା ଧାଡ଼ିଟିଏ କବିତା - ଦେହି ପଦ ପଲ୍ଲବ ମୁଦାରଂ - ଲେଖି
ଦେଇ ଆସନ୍ତି ଆଉ କେତେବେଳେ ରାଜା ବା ବଡ଼ପଣାଙ୍କୁ ସ୍ୱପ୍ନାଦେଶ
ଦେଇଥାନ୍ତି ଦୁଃସ୍ଥିତିରେ । କେତେବେଳେ ପଣସ ଚୋରିର ନିଦର୍ଶନ
ତାଙ୍କରି ନିକଟରୁ ମିଳେ ତ ପୁଣି ଆଉ କେତେବେଳେ ଫୁଲପତ୍ର ଚୋରି
କରିବାବେଳେ ବଗିଚାରେ ଥିବା ଫୁଲ କଣ୍ଠରେ ଲାଗି ଦେହର ଅଙ୍ଗବସ୍ତ୍ର
ଛିଣ୍ଡି ଯାଇଥିବା ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୁଏ ସେବକମାନଙ୍କୁ । ସେଇ ସେଇ
ଅପରାଧରେ ତଥାକଥିତ ଦୋଷୀମାନେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ପ୍ରମାଣିତ ହୁଅନ୍ତି ।

ସବୁ ମାୟାରୁ ବଳି ତାଙ୍କରି ମାୟା । ସେମିତି, ସେଦିନଥିଲା
ଚୈତ୍ର ଶୁକ୍ଳ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ । ଏଥରବି ନିଜର ଚୋରିକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇ
ମହାରାଜାଙ୍କୁ ସ୍ୱପ୍ନାଦେଶ ହୋଇଥିଲା - ମାଳୀକୁ ମୁକ୍ତି ଦିଅ ରାଜା,

ବାସ୍ତବରେ ସେ ଦୋଷୀ ନୁହେଁ । ମୁଁ ନିଜେ ତୋଳି ଆଣି ଲାଗି ହୋଇଛି
ସେଇ ସୁବାସିତ ପତ୍ର । ସେଇ ଗୁଳ୍ମଟି ବାସ୍ତବରେ ତୁମ ନିର୍ମଳ ଭକ୍ତି ଓ
ତ୍ୟାଗରୁ ବିକଶିତ ରାଜା । ସେଇଥି ପାଇଁ ମୁଁ ତାହାପ୍ରତି ଆକର୍ଷିତ
ହୋଇଯାଇଛି । ମୁଁ ସ୍ୱହସ୍ତରେ ତୋଳି ଆଣୁଛି ସେଇପତ୍ର ।

- ମୁଁ ସେହିପତ୍ର ଚୋରି କରିଛି, ଚୋରି ।

ସେହି ସ୍ୱପ୍ନାଦେଶରେ ଠାକୁରେ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ ଯେ ତା'ର
ଅନୁରୂପ ଗୁଳ୍ମ ସ୍ୱର୍ଗର ନନ୍ଦନକାନନରେ ଅଛି । ତାହାର ନାମ ଦୟାଶା ।

ସ୍ୱପ୍ନରେ ଠାକୁର ଦର୍ଶନ ଦେବା ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆନନ୍ଦ ବିହ୍ୱଳିତ
ମହାରାଜାଙ୍କ ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ ହୋଇଯାଏ । ସେ ଶେଜରୁ ଉଠିବା ବେଳେ
ଦେଖନ୍ତି ଆପଣାର ବାମହସ୍ତଟି ଯଥାସ୍ଥାନରେ ରହିଛି ।

ସଂଗେ ସଂଗେ ମୁକ୍ତି ପାଇଥିଲା ଦୟାଶା ଚୋରି ଅଭିଯୁକ୍ତ
ମାଳୀ । ସ୍ୱପ୍ନାଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ସେବେଠାରୁ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରରେ ପ୍ରଚଳିତ
ହେଉଛି ଦୟାଶା ଚୋରି ଉତ୍ସବ । ଠାକୁରମାନଙ୍କ ଲାଗି ହେଉଛି
ଦୟାଶାପତ୍ର । ପବିତ୍ର ଘୋଷଯାତ୍ରା ଅବସରରେ ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କ ଟାହିଆରୁ
ଦୟାଶାପତ୍ରଟିଏ ସାଉଁଟି ନେଇ ପାରିଲେ ଭକ୍ତ ନିଜକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭାଗ୍ୟବାନ
ମନେ କରିଥାଏ ଆଜି ମଧ୍ୟ ।

କେବଳ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର କାହିଁକି ରାଜ୍ୟର ଅନେକ ମନ୍ଦିରରେ ପାଳିତ
ହେଉଛି ସେହି ଉତ୍ସବ ମହାଆଡ଼ମ୍ବରରେ । କେଉଁଠି ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ
ବିମାନରେ କଳ୍ପିତ ଦୟାଶା କାନନକୁ ମଧ୍ୟ ରାତ୍ର ପରେ ଅଣାଯାଇ ବୁଲ
ତିନି ଦିନ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା କରାଯାଉଥିବାବେଳେ ଆଉ କେଉଁଠି ଚୋରି
ଅପରାଧରେ ଠାକୁର ପ୍ରତିମାକୁ ବାନ୍ଧି ଦିଆଯାଉଛି ଦୟାଶାବନରେ ।
ପରମ୍ପରାକ୍ରମେ ଚଳି ଆସିଥିବା ଏହି ପର୍ବରେ ଭକ୍ତଗଣ ମନେ ପକାଉଛନ୍ତି
ଠାକୁରରାଜାଙ୍କ ତ୍ୟାଗ ଓ ଭକ୍ତି । କାଳେ କାଳେ କରୁଣାସିଦ୍ଧ ଠାକୁରଙ୍କ
ହାତର ଶୀତଳସ୍ପର୍ଶ ।

ସେଇ ଉତ୍ସବ ପାଳନ ଅବସରରେ ଆଜି ମଧ୍ୟ ଠାକୁରରାଜାଙ୍କ
ସ୍ମରଣରେ ଆସି ଯାଉଥିବ ସେ ବେଳର କଥା । ସେଦିନ ପ୍ରଭୁଙ୍କ କରୁଣା
ସାଗରରୁ ବିହୁଏ ଲାଭ କରି ବିଗଳିତ ଗଜପତି ମହାରାଜାଙ୍କ ମୁହଁରୁ
ସେଦିନ ସମ୍ଭବତଃ ଝରି ଯାଇଥିବ ଆତ୍ମତୃପ୍ତିର ଧାରେ ହସ । ସମ୍ଭବତଃ
ଆଶ୍ଚପତା ଆନନ୍ଦରେ ମୁଦ୍ରିତ ହଉ ହେଉ ମାନସପତରେ ଜାଗ୍ରତ
ହୋଇଥିବ -

- ଚୌରାଗ୍ରଗଣ୍ୟଂ ପୁରୁଷ ନମାମି ...

ଏ-୫, ରୁଚିକା ବକାର
ବରମୁଣ୍ଡା, ଭୁବନେଶ୍ୱର